

Dierenkliniek De Morette

VIJAND NUMMER 1, WORMEN WAT DOEN WE VERKEERD?

DE RESISTENTIE-PROBLEMATIEK:

Jarenlang probeerden we door elke 2, 3 of 4 maanden te ontwormen om de maagdarmparasieten permanent van de aardbol te laten verdwijnen. Dit is echter niet gelukt, integendeel. Ze lijken ons te slim af te zijn en een groter probleem te worden. Het ene middel werkt niet meer tegen de ene parasiet en voor sommige andere parasieten is het zelfs moeilijk om nog een 100% effectief middel te vinden.

Dit beseffen de dierenartsen en paardeneigenaren in andere landen ook al een tijdje en daarom hebben landen als Nederland en de Verenigde Staten hun ontwormingsschema en ontwormingsstrategie grondig aangepast. Een belangrijke verandering in het belang van onze paarden.

Oxyuris equi ofwel de "aarsmade": een gevreesde wormbesmetting die ook aanleiding kan geven tot staartschuren.

In de natuur trekken paarden voort en eten ze niet op de mestplaatsen. Bovendien delen ze hun graasplaatsen met andere dieren, wat voor een verdunningseffect zorgt. Hierdoor beschermen ze zichzelf tegen overdreven opname van parasieten.

In België en Nederland leven paarden meestal op een te kleine oppervlakte, waardoor ze gemakkelijker hun mestplaatsen zullen begrazen. Bovendien worden dezelfde weides jarenlang enkel voor paarden gebruikt, waardoor ze intensiever worden blootgesteld aan maagdarmparasieten. Om dit probleem te vermijden en dus voor 'extensieve' beweiding te zorgen, heb je één hectare per paard nodig, wat meestal niet realistisch is.

Mestonderzoek:

Vrijwel alle paarden zijn in mindere of meerdere mate besmet met inwendige parasieten. Meer en meer is men ervan overtuigd dat een milde wormbesmetting toegelaten is, ten behoeve van het bestrijden van wormresistentie (en de afweer van het paard zelf). Vooral de jongere en de bejaarde paarden zijn gevoeliger voor zware wormbesmettingen en ziekte daardoor veroorzaakt. Dus deze categoriën paarden moeten extra in de gaten gehouden worden.

Om een milde besmetting van een zware besmetting te onderscheiden, kan je mestonderzoek uitvoeren, waarbij het aantal wormeieren per gram mest wordt geteld (EPG). Op deze manier krijg je een idee van hoeveel volwassen wormen er in de darm van het paard leven (zie figuur cyclus).

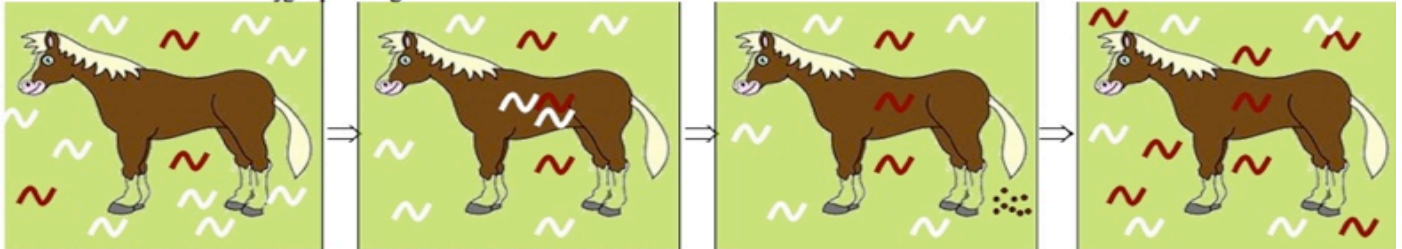
Uit onderzoek waarbij meerdere jaren mestonderzoek werd uitgevoerd bij verschillende kuddes paarden, bleek dat:

- er lage uitscheiders bestaan : paarden die steeds erg weinig wormeieren in hun mest hebben, of ze nu behandeld zijn of niet (EPG < 200)
- er hoge uitscheiders bestaan : paarden die steeds veel/meer wormeieren in hun mest hebben, zelfs wanneer ze regelmatig behandeld worden (EPG > 300). Deze hoge uitscheiders zijn natuurlijk de probleempaarden op het bedrijf, want zij zorgen voor besmetting van de weides en andere paarden.
- je resistentie op het weiland kan controleren door een mestcontrole voor de ontworming en veertien dagen na de ontworming. Dit toont aan of alle wormen wel zijn gedood door de ontworming die je gebruikt hebt. Dit onderzoek kun je best in het voorjaar laten uitvoeren.

Dierenkliniek De Morette

Hoe u resistente wormen krijgt op uw eigen weiland:

Witte wormen: gevoelig wormen – Rode Wormen: Resistente Wormen

Op de weide zijn er meer witte dan rode wormen, de witte wormen zorgen als het ware voor een verdunningseffect: doordat er meer witte zijn, is de kans kleiner dat het paard rode wormen gaat opeten.

Wanneer men het paard frequent gaat ontwormen, zullen meer en meer witte wormen afsterven, maar krijgen de rode wel nog de kans om zich voort te planten. Na verloop van tijd krijgt u meer rode dan witte wormen op uw weiland. Zo kunnen uw paarden toch ernstig ziek worden ondanks dat u hard uw best doet en zeer regelmatig ontwormt.

Ernstige Lintworm infecties kunnen ervoor zorgen dat 2 stukken darm in elkaar gaan plooiën, waardoor de binnenste darm langzaam afsterft (midden).

Ernstige spoelworminfecties kunnen bij jonge paarden de dunne darm doen verstopen, waardoor de darmsappen teruglopen naar de maag, soms zitten er zelfs wormen in het maagsap (links). Het is ook mogelijk dat darm ontploft door de massale hoeveelheid van de parasieten (rechts: een dunne darm met erg dikke wand (rode pijlen) met daarin 3-4 doorsneden van spoelwormen)

Hoe nu wel ontwormen?

Volwassen paarden:

- omdat met een mestonderzoek de aanwezigheid van lintwormen niet kan worden aangetoond, is het aan te raden om twee keer per jaar met praziquantel te ontwormen. Daarom ontwormen we alle paarden standaard 2 x per jaar met een combinatie-preparaat. In maart met praziquantel + ivermectine en in september met praziquantel en moxidectine.
- alle eventueel aanvullende ontworming gebeurt op basis van mestonderzoek. Voor dit mestonderzoek kun je gewoon **verse mest** oprapen, **koel bewaren** en **binnen 48 uur** laten onderzoeken.
- bij de opstart is het aan te raden om meerdere mestcontroles per jaar uit te voeren, eventueel in de zomer zelfs maandelijks, om erachter

De kleine, gele eitjes van de maaghorzel (gastrophilus) worden door de vlieg afgezet op de haren. Wanneer het paard die afdikt kunnen ze in de maag terecht komen en zich daar ontwikkelen tot de vreselijk uitziende maaghorzels.

Dierenkliniek De Morette

te komen wie de hoge uitscheiders zijn.

- deze hoge uitscheiders worden eventueel intensiever behandeld in overleg met uw dierenarts en ze moeten ook intensiever gecontroleerd worden; liefst voor elke behandeling.
- de hoge uitscheiders lopen het liefst niet samen in de wei met jonge of geriatrische paarden.
- de lage uitscheiders behandelen we enkel wanneer hun EPG boven de 300 is.
- op termijn hoeft niet telkens de mest van alle lage uitscheiders gecontroleerd te worden, maar kiezen we enkele paarden uit de groep en nemen we stalen ter controle in maart, juni en September
- één keer om de 2 jaar screen je alle paarden op resistentie. Dit kan eventueel ook op een deel van de kudde gebeuren.

Dit alles vergt natuurlijk een flinke administratie

Veulens:

Veulens gaan we **intensiever** ontwormen:

- De merrie krijgt de laatste maand van de dracht ivermectine; is dat niet gebeurd, dan krijgt het veulen als het tien dagen oud is pyrantel toegediend
- 6 weken: fenbendazole; geen mestcontrole (moeilijk mest te vinden van zo een klein veulen en ook al heeft het veulen spoelwormen, dan scheiden ze nog geen eieren uit en kunnen ze zo dus niet getecteerd worden)
- 14 weken/3 maanden: pyrantel; mestonderzoek is al meer zinvol
- 5 maanden: fenbendazole en enkele dagen later ivermectine
- 7 maanden: pyrantel
- 9 maanden: mestonderzoek
- Hierna wordt overgegaan op het volwassen ontwormingsadvies (zie hoger). OPGELET: veulens jonger dan één jaar behandel je beter niet met moxidectine omwille van de mogelijke en ernstige nevenwerkingen op jonge leeftijd.

Welke maatregelen treffen we in de weide:

- Vermijd overbegrazing: zet zeker niet meer dan 4 paarden op één hectare
- Haal minstens één keer per week alle mest uit de weide. Dit is de tijd die eieren nodig hebben om zich tot besmettelijke larven om te vormen. Als je dit proces kunt voorkomen, verminder je het besmettingsgevaar aanzienlijk.
- Gras maaien/hooien en de mest uitrijden over de weide is enkel aan te raden bij erg droog en warm weer, omdat dan de larven die zich eventueel ontwikkelen afsterven. Na de bemesting laat je de weide het liefst enkel weken onbegraasd. Mest uitrijden bij vochtig weer doet meer kwaad dan goed.
- Voer de paarden voldoende bij. Vooral wanneer er veel paarden op de weide staan en/of wanneer er niet veel gras meer op de weide staat. Zo vermijd je dat paarden dichtbij de mestplaatsen gaan eten.
- Gebruik niet elk jaar dezelfde weides voor jonge paarden. Zij zijn het gevoeligst voor wormbesmettingen en scheiden de meeste wormen uit.
- Houd rekening met de verdeling van de hoge uitscheiders: plaats hen op een voldoende grote weide zodat je de infectiedruk verlaagt of in een kleinere paddock waar je makkelijk en snel de mest kun verwijderen. Plaats hen niet bij jonge paarden, behalve als de mest steeds opgeruimd wordt.
- Tracht eventueel de weidebezetting af en toe te roteren met schapen of runderen. Doordat deze dieren ook wormen opnemen, maar ze niet verder verspreiden en er ondertussen ook geen paarden zijn die de weide besmetten, zorgen ze voor een verdunningseffect

Dierenkliniek De Morette

Ontwormen anno nu, wat moet je onthouden.

- meer en meer krijgen we te kampen met resistente wormen, die niet meer worden gedood met de beschikbare producten.
- Mest van de weilanden halen wordt in de toekomst steeds belangrijker als wormbestrijding
- Meerdere mestonderzoeken per jaar tonen aan welke paarden de grote besmetters zijn van je weide. Deze hoge uitscheiders kan je dan speciaal behandelen. Het toont ook aan dat lage besmetters minder dienen te worden ontwormd wat financieel beter is.
- Onderzoek op wormeieren toont aan of er resistentie aanwezig is op je weide
- Vergewis dat je het juiste product gebruikt voor de juiste groep wormen en dat dosering gerespecteerd is.
- Is dit allemaal erg ingewikkeld? Contacteer uw dierenarts.

Paarden mesten meestal op dezelfde plaats, ook al staat daar hoger gras, toch zullen de paarden vermijden van op deze plaatsen te gaan eten. (Foto: druppel met larven op het gras)

Veel gestelde vragen:

Als ik elke zes weken ontworm en veel verander van product, kunnen mijn paarden dan toch onmogelijk wormen hebben?

Dit is zeker waar in veel gevallen, maar op deze manier is het ook mogelijk dat een resistente (on gevoelige) groep wormen in stand houdt op uw weiland. Deze problemen zien we steeds vaker. Mestcontrole voor de ontworming en 14 dagen na de ontworming kan aantonen of alle wormen wel degelijk gedood worden door het ontwormingsproduct. Als er nog steeds wormeieren in de mest aangetroffen worden, heb je meer dan waarschijnlijk te maken met resistentie-problematiek.

Is minder frequent ontwormen dan een oplossing?

Neen, want als je niet controleert of jouw paard een hoge of een lage besmettingsgraad heeft, kan dit ernstige gevolgen hebben. Mestcontroles geven meer informatie over hoe erg jouw paard besmet is en met welke parasieten. Hierdoor kun je een veel gerichtere behandeling instellen wanneer nodig.

Moet ik steeds alle paarden gelijktijdig ontwormen?

Wanneer je regelmatig mestcontroles uitvoert, merk je dat sommige paarden lage uitscheiders zijn en andere paarden hoge uitscheiders. Als je volgens de huidige wetenschap wil ontwormen, zal het dus vaak gebeuren dat je enkel deze hoge uitscheiders zult ontwormen.

Dierenkliniek De Morette

Als één paard echt ziek is door de wormbesmetting, dan hebben de andere waarschijnlijk ook veel wormen?

Voor de kleine strongyliden geldt dit alleszins niet. Onderzoek heeft reeds aangetoond dat slechts 20% van de paarden uit een kudde 80% van de wormbesmetting draagt. De overige 80% paarden uit die kudde zal dus in veel mindere mate besmet zijn.

Wat doe ik als blijkt dat ik met een resistente wormbesmetting te kampen heb?

Contacteer eerst en vooral uw dierenarts. Samen met hem/haar kun je bekijken over welke parasieten het gaat, hoe groot het probleem is, welke paarden de grootste uitscheiders zijn en welke oplossingen er mogelijk zijn. Bovenstaande "weidemaatregelen" zijn alleszins van groot belang, niet enkel als oplossing, maar ook om dit soort problemen te voorkomen.

Ik haal wekelijks de mest van mijn weide, maar nu hoor ik dat enkel de mest verspreiden al voldoende is?

De mest van de weide halen is de beste manier van wormbestrijding. De mestplaatsen maaien en de mest verspreiden, kun je alleen doen bij erg droog en warm weer. Enkel zo zullen de wormen afsterven; anders verspreid u slechts de wormen en werkt u zo de besmetting in zekere mate in de hand doordat paarden er gemakkelijker mee in contact komen.

Legende ontwormingsmiddelen:
Equest = Moxidectine
Equest Pramox = Moxidectine + Praziquantel
Eqvalen/ Eraquele/ Noromectine = Ivermectine
Eqvalan Duo/ Equimax = Ivermectine + Praziquantel
Panacur = Fenbendazole
Horseminth = Praziquantel

Meer informatie kan u bekomen bij:

- * Katrien Palmers
- * katrien.palmers@demorette.be

Dierenkliniek De Morette Cvba

Edingsesteenweg 237

B-1730 Asse

- tel. + 32-0-24 54 10 00
- fax + 32-0-24 53 09 07
- email : info@demorette.be